

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра землевпорядного проєктування

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет землевпорядкування
14 травня 2026 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОСТОРОВИЙ
РОЗВИТОК»**

Галузь знань: G «Інженерія, виробництво та будівництво»

Спеціальність: G18 «Геодезія та землеустрій»

Освітньо-професійна програма «Геодезія та землеустрій»

Факультет: землевпорядкування

Розробники: д.е.н., доц. Гунько Л.А., к.е.н., доц. Колганова І.Г.

Київ - 2026 р.

Опис навчальної дисципліни «Територіальне планування та просторовий розвиток»

Територіальне планування та просторовий розвиток вивчає закономірності організації використання землі, як територіального базису, природного ресурсу і основного засобу виробництва, прискорення темпів росту продуктивності праці на основі раціонального використання землі, трудових і фінансових ресурсів, професійній і екологічній підготовці землевпорядника.

У процесі планування слід брати до уваги економічні наслідки планувальних рішень, а також існуючі земельно-майнову структуру територій. Територіальне планування визначає планувальну організацію, функціональне призначення території, основні принципи і напрями формування єдиної системи громадського обслуговування населення, дорожньої мережі, інженерно-транспортної інфраструктури, інженерної підготовки і благоустрою, цивільного захисту території та населення від небезпечних природних і техногенних процесів, охорони земель та інших компонентів навколишнього природного середовища, формування екомережі, охорони і збереження культурної спадщини та традиційного характеру середовища населених пунктів, а також послідовність реалізації рішень, у тому числі етапність освоєння території.

Вивчаючи дисципліну, студенти набувають знання, які мають значення для підготовки землевпорядників, зокрема, засвоюють алгоритми виконання поставлених землевпорядних завдань, розробляють відповідну документацію, оволодівають відповідними навичками і вміннями необхідними для практичної діяльності в сфері землеустрою, формують свій науковий і практичний світогляд, здатність приймати правильні рішення в професійній діяльності.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	G18 «Геодезія та землеустрій»	
Освітньо-професійна програма	Геодезія та землеустрій	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибірковий блок 1 «Землеустрій та кадастр»	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	1	-
Семестр	1	-
Лекційні заняття	15 год.	-
Лабораторні заняття	15 год.	-
Самостійна робота	90 год.	-
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	1 год.	-

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою дисципліни є формування системи спеціальних знань та практичних щодо територіального планування. Під час вивчення дисципліни студенти повинні ознайомитися з сучасними способами стану використання землі й альтернативних моделей землекористування та інших природних, соціальних й економічних умов з метою вибору та освоєння видів і типів землекористування, напрямів діяльності, які найкращі для виконання поставлених завдань.

Основні завдання дисципліни «Територіальне планування та просторовий розвитку» полягають у відпрацюванні навичок вирішення практичних проблем, пов'язаних з обґрунтуванням сучасних планів і програм, ефективного використання ресурсів усіх рівнів і видів, забезпечення якості середовища проживання, збереження культурної спадщини, задоволення потреб громади та узгодження індивідуальних запитів.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері геодезії та землеустрою або у процесі навчання, що передбачає застосування теоретичних знань та методів геодезичних, фотограмметричних, геоінформаційних, картографічних технологій і систем та кадастру і оцінки нерухомості.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК03. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

ЗК06. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК02. Здатність критично осмислювати сучасні проблеми і перспективні напрями розвитку геодезії та землеустрою та суміжних галузей знань.

СК03. Здатність ефективно застосовувати теорії, принципи та технології математики, природничих, технічних, соціальних, економічних наук при розв'язанні комплексних задач геодезії та землеустрою.

СК04. Здатність здійснювати пошук необхідної інформації, обирати і застосовувати сучасні методи обробки, аналізу, оцінювання та оприлюднення даних, зокрема геопросторових, та метаданих при розв'язанні комплексних задач геодезії та землеустрою.

СК06. Здатність розробляти і реалізовувати проекти у сфері геодезії та землеустрою, а також дотичних до неї міждисциплінарних напрямів із урахуванням технічних, економічних, соціальних, правових та екологічних аспектів.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН03. Приймати ефективні рішення щодо розв'язання завдань прикладного, дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері геодезії та землеустрою, аналізувати альтернативи, будувати прогнози, оцінювати ризики, зокрема в умовах неповної та/або суперечливої інформації та неоднозначних вимог.

РН07. Обґрунтовувати вибір обладнання, технологій і процесів щодо управління виробництвом і проведення досліджень у сфері геодезії та землеустрою і суміжних галузях.

РН08. Розробляти і керувати проектами з урахуванням технологічних умов та вимог щодо управління виробництвом у сфері геодезії та землеустрою та з дотичних міждисциплінарних напрямів, з урахуванням економічних, соціальних, екологічних і правових аспектів; готувати технічні завдання, заявки на фінансування проєктів, здійснювати планування робіт, планувати ресурси і керувати ними.

РН09. Розробляти і впроваджувати заходи з оперативного та перспективного управління, прогнозування і планування геодезичного, картографічного та землевпорядного виробництва з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень.

РН11. Виконувати комплексний аналіз і оцінювання стану об'єктів геодезії та землеустрою і оцінювати наслідки від запровадження практичних заходів.

РН14. Критично осмислювати сучасні проблеми і перспективні напрями розвитку геодезії та землеустрою, дотичні міждисциплінарні проблеми.

РН15. Вміти комерціалізувати інновації у топографо-геодезичній діяльності та землеустрою при розв'язанні завдань економіки землекористування, реалізації земельної та аграрної політики.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем		Кількість годин				
№ п.-п.	назва	Денна форма навчання				
		тижні	усього, у т.ч.	лекції	лабораторні	Самостійна робота
1.	Змістовний модуль 1. Наукові аспекти територіального планування та просторового розвитку	1-8	-	-	-	-
1.1.	Поняття «просторове планування» та його відмінність від інших видів планування	1-2	19	2	2	15
1.2.	Основні цілі просторового планування та його значення для сталого розвитку територій	3-4	4	2	2	
1.3.	Еволюція ролі держави в розвитку просторового планування у різних зарубіжних контекстах	5-6	19	2	2	15
1.4.	Поняття «ресурсний та економічний потенціал» регіону чи громади	7-8	19	2	2	15
<i>Разом за змістовним модулем 1</i>		-	<i>61</i>	8	8	45
2.	Змістовний модуль 2. Прогнозування регіонального та місцевого просторового розвитку територій	9-15	-	-	-	-
2.1.	Інструменти просторового аналізу і управлінських рішень	9-10	20	2	3	15
2.2.	Оцінка ефективності реалізації планувальних документів	11-13	20	3	2	15
2.3.	Просторово-планувальна організація територій	14-15	19	2	2	15
<i>Разом за змістовним модулем 2</i>		-	<i>59</i>	7	7	45
Усього годин		-	120	15	15	90

3. Теми лекцій

№ п.-п.	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття «просторове планування» та його відмінність від інших видів планування	2
2	Основні цілі просторового планування та його значення для сталого розвитку територій	2
3	Еволюція ролі держави в розвитку просторового планування у рівних зарубіжних контекстах	2
4	Поняття «ресурсний та економічний потенціал» регіону чи громади	2
5	Інструменти просторового аналізу і управлінських рішень	2
6	Оцінка ефективності реалізації планувальних документів	3
7	Просторово-планувальна організація територій	2
Разом		15

4. Теми лабораторних занять

№ п.-п.	Назва теми	Кількість годин
1	Взаємозв'язок просторового, стратегічного та містобудівного планування	2
2	Основні моделі просторового планування використовуються у розвинених країнах і їх характеристика	2
3	Правова рамка та цифрові інфраструктури в Україні	2
4	Ієрархія та принцип супідрядності містобудівних документів	2
5	Комплексний план просторового розвитку територіальної громади	3
6	Землекористування та землеустрій у контексті планування	2
7	Ландшафтне планування та екологічна збалансованість	2
Разом		15

5. Теми самостійних робіт

№ п.-п.	Назва теми	Кількість годин
1	Досвід децентралізації та міжмуніципальної співпраці в країнах Європи	15
2	Транскордонне планування та регіональна співпраця. Найважливіші інструменти й технології формування «розумних міст» (Smart Cities) і їх використання в місцевому контексті	15
3	Законодавче підґрунтя для створення комплексного плану розвитку території територіальної громади. Базові закони: містобудування, СЕО, НІГД	15
4	Головні складові комплексного плану. Прозорість і відкритість: портали, набори, формати	15
5	Державні цифрові платформи, кадастрові системи та містобудівний кадастр	15
6	Просторова візія і сценарії розвитку	15
Разом		90

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання

- екзамен;
- модульні тести;
- захист лабораторних та самостійних робіт.

7. Методи навчання

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (лабораторні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);
- інші види.

8. Оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Наукові аспекти територіального планування та просторового розвитку		
Тема 1. Поняття та принципи просторового планування та його відмінність від інших видів планування		
Лекція 1. Поняття «просторове	РН03. Приймати ефективні рішення	-

планування» та його відмінність від інших видів планування	щодо розв'язання завдань прикладного, дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері геодезії та землеустрою, аналізувати альтернативи, будувати прогнози, оцінювати ризики, зокрема в умовах неповної та/або суперечливої інформації та неоднозначних вимог. РН11. Виконувати комплексний аналіз і оцінювання стану об'єктів геодезії та землеустрою і оцінювати наслідки від запровадження практичних заходів.	
Лабораторна робота 1. Взаємозв'язок просторового, стратегічного та містобудівного планування		10
Самостійна робота 1. Досвід децентралізації та міжмуніципальної співпраці в країнах Європи		20
Тема 2. Основні цілі просторового планування та його значення для сталого розвитку територій		
Лекція 2. Основні цілі просторового планування та його значення для сталого розвитку територій	РН03. Приймати ефективні рішення щодо розв'язання завдань прикладного, дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері геодезії та землеустрою, аналізувати альтернативи, будувати прогнози, оцінювати ризики, зокрема в умовах неповної та/або суперечливої інформації та неоднозначних вимог. РН11. Виконувати комплексний аналіз і оцінювання стану об'єктів геодезії та землеустрою і оцінювати наслідки від запровадження практичних заходів.	-
Лабораторна робота 2. Транскордонне планування та регіональна співпраця. Найважливіші інструменти й технології формування «розумних міст» (Smart Cities) і їх використання в місцевому контексті	РН11. Виконувати комплексний аналіз і оцінювання стану об'єктів геодезії та землеустрою і оцінювати наслідки від запровадження практичних заходів. РН14. Критично осмислювати сучасні проблеми і перспективні напрями розвитку геодезії та землеустрою, дотичні міждисциплінарні проблеми.	10
Тема 3. Еволюція ролі держави в розвитку просторового планування у різних зарубіжних контекстах		
Лекція 3. Еволюція ролі держави в розвитку просторового планування у різних зарубіжних контекстах	РН03. Приймати ефективні рішення щодо розв'язання завдань прикладного, дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері геодезії та землеустрою, аналізувати альтернативи, будувати прогнози, оцінювати ризики, зокрема в умовах неповної та/або суперечливої інформації та неоднозначних вимог.	-
Лабораторна робота 3. Правова рамка та цифрові інфраструктури в Україні	РН09. Розробляти і впроваджувати заходи з оперативного та перспективного управління, прогнозування і планування геодезичного, картографічного та землевпорядного виробництва з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень.	10
Самостійна робота 2. Транскордонне планування та регіональна співпраця. Найважливіші інструменти й технології формування «розумних міст» (Smart Cities) і їх використання в місцевому контексті	РН11. Виконувати комплексний аналіз і оцінювання стану об'єктів геодезії та землеустрою і оцінювати наслідки від	10

	запровадження практичних заходів.	
Тема 4. Поняття ресурсного та економічного потенціалу регіону		
Лекція 4. Поняття «ресурсний та економічний потенціал» регіону чи громади	РН03. Приймати ефективні рішення щодо розв'язання завдань прикладного, дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері геодезії та землеустрою, аналізувати альтернативи, будувати прогнози, оцінювати ризики, зокрема в умовах неповної та/або суперечливої інформації та неоднозначних вимог.	-
Лабораторна робота 4. Ієрархія та принцип супідрядності містобудівних документів		10
Самостійна робота 3. Законодавче підґрунтя для створення комплексного плану розвитку території територіальної громади. Базові закони: містобудування, СЕО, НІГД	РН09. Розробляти і впроваджувати заходи з оперативного та перспективного управління, прогнозування і планування геодезичного, картографічного та землевпорядного виробництва з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень РН11. Виконувати комплексний аналіз і оцінювання стану об'єктів геодезії та землеустрою і оцінювати наслідки від запровадження практичних заходів.	10
Модульна контрольна робота 1.	-	20
Всього за модулем 1	-	100
Модуль 2. Прогнозування регіонального та місцевого просторового розвитку територій		
Тема 5. Інструменти просторового аналізу і управлінських рішень		
Лекція 5. Інструменти просторового аналізу і управлінських рішень	РН03. Приймати ефективні рішення щодо розв'язання завдань прикладного, дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері геодезії та землеустрою, аналізувати альтернативи, будувати прогнози, оцінювати ризики, зокрема в умовах неповної та/або суперечливої інформації та неоднозначних вимог.	-
Лабораторна робота 5. Комплексний план просторового розвитку територіальної громади		10
Самостійна робота 4. Головні складові комплексного плану. Прозорість і відкритість: портали, набори, формати	РН11. Виконувати комплексний аналіз і оцінювання стану об'єктів геодезії та землеустрою і оцінювати наслідки від запровадження практичних заходів.	15
Тема 6. Оцінка ефективності реалізації планувальних документів		
Лекція 6. Оцінка ефективності реалізації планувальних документів	РН03. Приймати ефективні рішення щодо розв'язання завдань прикладного, дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері геодезії та землеустрою, аналізувати альтернативи, будувати прогнози, оцінювати ризики, зокрема в умовах неповної та/або суперечливої інформації та неоднозначних вимог.	-
Лабораторна робота 6. Землекористування та землеустрій у контексті планування		10
Самостійна робота 5. Державні цифрові платформи, кадастрові системи та містобудівний кадастр	РН07. Обґрунтовувати вибір	15

	<p>обладнання, технологій і процесів щодо управління виробництвом і проведення досліджень у сфері геодезії та землеустрою і суміжних галузях.</p> <p>РН08. Розробляти і керувати проектами з урахуванням технологічних умов та вимог щодо управління виробництвом у сфері геодезії та землеустрою та з дотичних міждисциплінарних напрямів, з урахуванням економічних, соціальних, екологічних і правових аспектів; готувати технічні завдання, заявки на фінансування проектів, здійснювати планування робіт, планувати ресурси і керувати ними.</p> <p>РН09. Розробляти і впроваджувати заходи з оперативного та перспективного управління, прогнозування і планування геодезичного, картографічного та землевпорядного виробництва з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень</p> <p>РН11. Виконувати комплексний аналіз і оцінювання стану об'єктів геодезії та землеустрою і оцінювати наслідки від запровадження практичних заходів.</p>	
Тема 7. Просторово-планувальна організація територій		
Лекція 7. Просторово-планувальна організація територій	РН03. Приймати ефективні рішення щодо розв'язання завдань прикладного, дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері геодезії та землеустрою, аналізувати альтернативи, будувати прогнози, оцінювати ризики, зокрема в умовах неповної та/або суперечливої інформації та неоднозначних вимог.	
Лабораторна робота 7. Ландшафтне планування та екологічна збалансованість		10
Самостійна робота 6. Просторова візія і сценарії розвитку	<p>РН07. Обґрунтовувати вибір обладнання, технологій і процесів щодо управління виробництвом і проведення досліджень у сфері геодезії та землеустрою і суміжних галузях.</p> <p>РН11. Виконувати комплексний аналіз і оцінювання стану об'єктів геодезії та землеустрою і оцінювати наслідки від запровадження практичних заходів.</p> <p>РН14. Критично осмислювати сучасні проблеми і перспективні напрями розвитку геодезії та землеустрою, дотичні міждисциплінарні проблеми.</p> <p>РН15. Вміти комерціалізувати інновації у топографо-геодезичній діяльності та землеустрою при</p>	20

	розв'язанні завдань економіки землекористування, реалізації земельної та аграрної політики.	
Модульна контрольна робота 2.	-	20
Всього за модулем 2	-	100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	
Курсовий проект/робота (за наявності)		-

8.2. Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання
	екзаменів
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Самостійні роботи, повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn: Територіальне планування та просторовий розвиток <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1635>

2. Планування розвитку територій / Мартин А.Г., Гунько Л.А., Колганова І.Г. – К.: ДП «Компринт», 2015. – 276 с.

3. Просторове планування розвитку територій громад: кращі практики та рекомендації – посібники // Режим доступу: <https://communities.org.ua/novyny/prostorove-planuvannya-rozvytku-terytorij-gromad-krashhi-praktyku-ta-rekomendacziyi-posibnyky/>

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Гунько Л.А. Організація екологічнобезпечного землекористування // Агросвіт – 2014. - № 4. – С. 9-13.
2. Дорош А.Й. Нові підходи до територіального планування в Україні з врахуванням децентралізаційних процесів та досвіду Австрії. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2016. № 3. С.78-85.
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель» від 17 червня 2020 року № 711-IX// Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-20#Text>
4. Закон України «Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо планування використання земель» від 17 червня 2020 року № 711-IX. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-20#Text>
5. Закон України «Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо удосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» від 28.04.2021 №1423-IX // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1423-20#Text>
6. Закон України від 20.03.2018 № 2354-VIII «Про стратегічну екологічну оцінку» - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>
7. Закон України від 28.04.2021 № 1423-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1423-20#n1474>
8. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>.
9. Криштоп Т., Рись Р., Кошелюк Л. Посібник з питань просторового планування для уповноважених органів містобудування та архітектури об'єднаних територіальних громад. 2018. с. 119 URL: <https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/347/1.pdf>.
10. Криштоф Т. Просторове планування та земельні ресурси територіальної громади. Від ренти до доданої вартості. URL: https://www.csi.org.ua/wpcontent/uploads/2015/05/%D0%9C%D0%BE%D0%V4%D1%83%D0%BB_-4.pdf.
11. Мартин А.Г., Осипчук С.О., Чумаченко О.М. Природно-сільськогосподарське районування України / Мартин А.Г., Осипчук С.О., Чумаченко О.М. // – К.: ДП «Компринт», – 2015. – 328 с.
12. Маруняк Є. О., Палеха Ю. М., Криштоп Т. В. Планування просторового розвитку в умовах війни і відбудови: бачення для України // Укр. геогр. журн. 2022. № 4. С. 13–22. [Англійською мовою]. DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2022.04.013>.
13. Методичні рекомендації щодо розроблення комплексних планів просторового розвитку території територіальної громади та інших видів містобудівної документації на місцевому рівні (перша редакція). Режим доступу: https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2021/11/metodychni_rekomendacii.pdf

14. Нові підходи до просторового планування територій / Л. Гунько, Г. Дацюк // Землевпорядний вісник. – 2020. – № 11. – С. 24-32.
15. Планування і забудова територій - К. : Мінрегіонбуд України,. - (Державні будівельні норми України). ДБН Б.2.2-12:2019. - Чинний від 2019-10-01. - К., 2018. - 177 с.
16. Планування розвитку територій / Мартин А.Г., Гунько Л.А., Колганова І.Г. – К.: ДП «Компринт», 2015. – 276 с.
17. Порядок ведення Державного земельного кадастру. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2012 р. № 1051. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012-п/print1443088975422651>.
18. Про землеустрій: Закон України від 22 травня 2003 року № 858-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>
19. Про охорону земель: Закон України від 19 червня 2003 року № 962-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/962-15/print1476586411943513>.
20. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України 17 лютого 2011 року № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>.
21. Розробка комплексних планів / Посібник для громад за результатами пілотного Проєкту USAID «Впровадження вимог Закону України №711-IX від 17.06.20 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель»» при розробленні комплексних планів Роганської та Пісочинської територіальних громад Харківської області / За заг. ред. Сергія Кубаха // Є. Берніков, К. Резникова, І. Войко, О. Сидоренко, Т. Криштоп, А. Мартин, А. Ізюк, І. Фурсенко, Н. Мохорт, В. Уманець Київ, 2022 - 88 с.
22. Як розробити комплексний план громади / Практичний посібник / За заг. ред. Сергія Кубаха // Н. Богачова, В. Діденко, К. Дубова, М. Дударенко, О. Кобзар, А. Ковтун, Я. Крафт, Т. Криштоп, Г. Лисюк, Н. Мохорт, Ю. Пельовіна, К. Резникова, О. Ханенко, Л. Чижевська, О. Чижевський, С. Шаманський, О. Штемберг, Л. Яременко – Київ, 2022 -140 с.